

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחודש	ליקוטי מוהר"א	ליקוטי הלכות הר"ד	משנה ברורה ה"ו	ספר המידות	שולחן ערוך יושן משנה סי' כמ"ב
שבת	ל' א'	כו.	לא	חזרה	נט-רט	א. א.
א	א'	כו:	לב	קלח:	רטא-רטב	ב. א.
ב	ב'	כו.	לג	קלט:	רטג-רטד	ג. ב.
ג	ג'	כו:	לד	קלז:	רטה-רטו	ד. ג.
ד	ד'	כה.	לה	קמ:	רטז-רטח	ה. ד.
ה	ה'	כה:	לו	קמ:	רטט-ער	ו. ה.
ו	ו'	כט.	לז	חזרה	עד-ערב	ז. ו.

בקרני אגודת

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

297 | פרשת מקץ | ל' כסלו תשפ"ג

דבר המערכת

חנוכה אינו רק זכרון לעבר הרחוק, אלא כח חי וקיים לימינו אנו. "כי זה ידוע שהנס של חנוכה וכן כל הנסים נעשים כן בכל זמן בכל שנה ושנה, כשגברה מלכות הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך, וכן בכל אדם ובכל זמן כשמתגברת ומתפשטת הסטרא אחרא על האדם ורוצה לבטל אותו ולמנעו מעבודת ה' מכל וכל

ח"ו" (ליקוטי הלכות, חנוכה ו, א).

אחד הנסיונות הקשים בהם משתמשת מלכות יון להשכיח את התורה, הוא על ידי טרדת הפרנסה **שהם מטיילים על האדם, כאילו רק הוא זה שמפרנס את עצמו, ועל ידי זה הם מנתקים אותו מן התורה.** וכפי שרבי נתן מרחיב: "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל ביקשו להשכיחם תורתך על ידי תאות ממון, וזה בחינת שביקשו להשכיח התורה לגמרי וגזרו שמד, **כי עיקר שכחת התורה מרוב בני ישראל הוא על ידי תאות ממון כאשר אנו רואין בחוש בהרבה בני אדם שבטלים מהתורה על ידי טרדתם בממון שרודפים אחר פרנסתם כל ימיהם ואינם עוסקים בתורה עד ששוכחים אותה לגמרי רח"ל, ולא האמינו בה' שיוכל לפרנסם בסיבה קלה ולא קבעו עתים לתורה, כי נמשכו אחר תאות ממון עד שנדמה להם שצריכין להתייגע כל ימיהם על הפרנסה. וזה בחינת כל השמדות שגזרה מלכות יון הרשעה שהוא בחינת תאות ממון, כי כל השמדות וכל העבודה זרה תחובים בממון" (ליקוטי הלכות, אבידה ומציהא ג, ו).**

נס חנוכה האיר את האמת שה' הוא הון והמפרנס, ושתיחלה וראש יש לדאוג לחיים הרוחניים ורק אחר כך יש להשתדל בהיתר ובקדושה על החיים הגשמיים.

כמה נחוצים דברים אלו בדורנו כאשר נסיון הפרנסה מביא בעקבותיו נסיונות כה מרים בקדושה ובשמירת החיים הרוחניים. בכח קדושת חנוכה נזכר ונבטח בה' וברוב רחמי ובנסיו אשר עושה ויעשה לעושי רצונו, ולא נזוז מתורתו בכל מחיר.

העורכים

וַיִּתְּפָאֵר בְּנֵי לֶעֵד

'סובלו' אלא שהוא 'מתפאר' בו! נצייר לעצמנו שרב פלוני מתפאר בעיני אורחיו הנכבדים על קהילתו החשובה הנכבדה והיקרה שזכה לשמש בה כמורה דרך, והוא הולך ומונה את כל התלמידי חכמים והצדיקים הנמנים על עדת מרעיתו, ולפתע הוא מזכיר גם את הקצב המגושם וגם הרוח אשר ידו בכל ויד כל בו, והוא מתפאר ומשתבח על שזכה שזה נמנה בין ידידי האהובים והנחמדים. היתכן כזאת?! ואם אכן יקרה כזאת, הרי כולם יודו ויאמרו שבודאי נעלם בו באדם גם ונקלה זה משהו פנימי עמוק שרק צדיק זה מבחין בו, כי אחרת, לא יתכן לקחתו עטרה לראשו ולהתכבד בו.

וזה מה שקורה אנתו! השם יתברך מלך מלכי המלכים אשר לו הגדולה והגבורה וריבי רבבות מלאכים ושופרים טהורים וזכים משמשים לפניו, עומד ומתפאר ומשתבח ומתגדל ומתרום על שיש לו את הפועל דגן שעושה לפניו כמה נקודות טובות! היתכן שנחשוב שאנו מבינים ביקרת ערכנו?!

עומדים אנו בימי החנוכה הקדושים, ורבי נתן (בליקוטי הלכות, ברכת המזון ד, ט) מאיר לנו את מהות קדושת הדלקת נר חנוכה שבכוחו לגלות בלבנו את ההתפארות הזאת שהשי"ת מתפאר בנו, וכה הם דבריו הבעורים:

"הדלקת נר חנוכה הוא, להמשיך ולגלות אור ההתפארות שה' יתברך מתפאר תמיד עם עמו ישראל! ומשם ממשיכים האור הגדול הזה שממנו מדליק ומאיר אור הנר של חנוכה שהוא פרסומי ניסא שמעיד ומפרסם תוקף הניסים שה' יתברך עושה עמו בכל דור ודור. וכל זה מחמת גודל אהבתו את עמו ישראל שהוא מתפאר בנו בכל דור ודור, משחמת זה הוא עושה עמו ניסים ונפלאות בכל דור ודור. כי מלכות יון הרשעה עמדה על ישראל להשכיחם תורתו ולהעבירם על חקי רצונו כי התקנאו בהתפארות שה' יתברך מתפאר בנו על ידי קיום התורה והמצוות, ואמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, שהוא היפך ההתפארות מה שאנו מתפאריין בו יתברך שהוא אלקינו ואנחנו עמו, והם רצו לבטל זאת ההתפארות. ועל כן כשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום נעשה הנס בנרות המנורה, וקבעו לדורות להדליק נר חנוכה, **כי עיקר האור נמשך מאור ההתפארות הזאת שה' יתברך מתפאר בישראל במעשיהם הטובים."**

וזהי המלחמה הנצחית בין טומאת יון לאור האמת: הרע מתקנא בהתפארות זו, והוא גורם לנו להרגיש שפלים וחסרי ערך. ולעומת זאת עומד הצדיק בבחינת 'יוסף' - עליו אנו לומדים בפרשתנו - ומאיר את אור התפארות זו גם בעמקי החושך והגלות. **כי 'יוסף בחינת הצדיק הוא מאסף ומבטל כל חתרפות וזביונות, כי הוא מגלה כל ההתפארות והכבוד שה' יתברך מתפאר ומתכבד בישראל' (שם, יא).** נחלה ונבקש פני קוננו בימים קדושים אלו, שמאור החנוכה יומשך עלינו על כל השנה אור בהירות האמונה, לדעת את יקרת ערכנו ושלא נלזל ולא נפקיר אצרות עצומים אלו הגנוזים בנו, והיא שתעוררונו לרצות לשוב בכל לב מכל מקום ובכל מצב.

אין יכול להיות שהשם סובל אותי?! כל כך הרבה פגמים ועונות, כל כך הרבה מרדים וזדונות, בכל צד ובכל פינה גודשים הפניות הבלבולים והטמטומים, אין יכול להיות שיש לו איזה נחת רוח ממעורב ומבלבל שכזה, וממזהם ומשווק שבכל יום מוסיף חטא על פשע?!"

אם אכן סבור האדם שהוא חסר דעה ונעדר כל זיק של אמת ודעת, הלא היה לו להניח שכלו לגמרי ולמסור עצמו לידי חכמי האמת הזכים והנקיים ושלמי הדעת, ולשמוע בקולם ככל אשר יורוהו. אך למעשה, על אף הפלא שבדבר, רואים אנו שיתכן שנודע ונבין את העדר הדעת שלנו ובד בבד נמשך לסבור שאנו הם המבינים על מהות ערכנו ושוויונו.

וכה שופך נפשו רבי נתן עברונו בתפילותיו הזכות (לקו"ת ח"ב מו): **"מה אומר ומה אדבר אשר אני מלא עוונות אשר על ידי דעתי עכורה מאד, כי עדין לא נטהרתי מהרוח שטות הבא על ידי העוונות רחמנא ליצלו, ומכל שכן שאין לי שום דעת ושכל להבין שום דבר והנהגה שבעולם, ואף על פי כן מבלבלים אותי החכמות הרבה מאד, ואני צריך להתחזק הרבה להזכיר את עצמי בכל פעם שאיני יודע כלל, וכמה פעמים שאני שוכח בזה, ואפילו כשאני מזכיר את עצמי איני זוכה לזה בשלמות, ומזה באים כמה מכשולות ובלבולים ונפילות בדעתי, כי אם הייתי יודע האמת לאמתו שאיני יודע כלל, לא היה שום דבר יכול להפיל ולבלבל אותי כלל, והייתי מתחזק הרבה תמיד לעולם!"**

ה'התחזקות' תלויה בהבנה זו שאין יודעים, אין לשער את אושרנו וטוב חלקנו אילו היינו יודעים באמת שאין אנו יודעים, כי אז היינו מטים אוזנינו למתיקות דברי הצדיקים שאמיתת אורם מתוק מדבש ונופת צופים, והם מחיים ומחדשים ומרפאים אפילו את החולה הגדול ביותר.

והם מגלים לנו שלא זו בלבד שהשם יתברך סובל את הרחוק והמסואב ביותר, ולא זו בלבד שהוא עומד ומצפה ומחכה וממתין בכל רגע שישבו בתשובה שלימה, אלא שגם בעת ריחוקו ונפילתו הוא מתפאר ומתכבד ביותר בכל תנועה ותנועה ובכל נקודה ונקודה של טוב ששפל ופחות זה עושה. **"כי יש בכל אחד ואחד מישראל התפארות בפרטיות שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות, ואפילו בפחות שבישראל, אפילו פושעי ישראל, כל זמן ששם 'ישראל' נקרא עליו, כי נקרא 'פושעי ישראל', יש בו התפארות פרטי, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות" (ליקוטי מוהר"א, יז).** ורבי נתן לומד מכך הלכה למעשה: **"צריך לדעת, שהשם יתברך מתפאר אפילו עם הקל שבקלים שבישראל, אפילו פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו יש בו התפארות פרטי שהשם יתברך מתפאר עמו. על כן אסור לאדם לייאש עצמו מהשם יתברך, אפילו אם קלקל ופגם הרבה מאד ח"ו, כי עדיין לא פסק חביבות השם יתברך ממנו" (ליקוטי עצות, התחזקות ד).**

נשים נא לב: לא אמרו כאן שהשם יתברך 'מרחם' עליו או שהוא

פניני אור

אמרות טהורות מרביה'ק ותלמידיו

רַבְּנוּ אָמַר: **"מִי שֶׁשָּׂהָה אֶצְלִי בְּשֵׁלֶשֶׁת הַזְּמַנִּים הַקְּבועִים - דְּהֵינּוּ בִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שְׁבֵת הַחֲנֻכָּה, וְחַג הַשְּׂבוּעוֹת - יִצָּל מֵעוֹלָם הַתְּהוֹמוֹ!"**

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 4:05 - ניץ ההמה 6:32 - סוּזוּק"ש 8:19
צאת השבת 5:21 - צאה"ש לר"ת 5:58

ה'ערב' היחיד!

אנכי אערכנו מירי תבקשנו

היחיד שקיבל על עצמו 'ערבות' היה יהודה, והסוד בזה הוא:

יהודה, ממנו יצאה נשמת משיח. והצדיק האמת שהוא בחינת 'משיח', הוא ה'ערב הגדול עבור נשמות ישראל, שלא יאבדו ח"ו רק יזכו לבוא לתיקונם השלם.

ועל כן רק צדיקים כאלו שהם בבחינת מלוא הגדול, בחינת התנוצצות משיח, הם יכולים להיות ערב בעד כל אחד ואחד, כי יש להם כח לעזור לכל אחד עד שיסלק להם וכו' וכו"ל. "ועל כן עיקר הערבות נמשך מבחינת משיח שבא מיהודה שאמר **'אנכי אערכנו'**. כי יהודה בחינת משיח, עיקר הערב בעד כל ישראל שערכים זה בזה, כי הוא יתקן הכל" (ליקוטי הלכות, ערב, ה, כה).

לכן מצאנו גם בפרשה הקודמת, במעשה של תמר, שאמר לה יהודה: "מה הערבון אשר אתן לך ותאמר חותמך ופתיך ומטך אשר בידך". שכן, מ'תמר' יצא משיח, ודווקא שם הזכירה את ענין הערבון, "כי הוא הערב בעד כל ישראל שיסלקו כל חובותם, כי הוא יתקן הכל" (שם, כז).

המלוה הגדול!

אנכי אערכנו מירי תבקשנו

מדוע דווקא הצדיק שהוא בחינת משיח, יכול להיות ה'ערב' עבור כל ישראל?

מוסיף מוהר"ת ומבאר:

הצדיק נקרא 'המלוה הגדול' (כמבואר בליקוטי מוהר"ן תורה א' תניינא) ועליו נאמר "כל היום חונן ומלוה" שמלוה ומשפיע בכל פעם שפע לבני ישראל.

ובגודל טובו וחסדו, נאמר בו "לוה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן", שכן, גם מי שהוא רשע ואינו משלם את חובותיו, ממשיך הצדיק להלוות לו.

וכלשון מוהר"ת:

"וזה הצדיק המלוה הגדול, הוא מלוה תמיד לכל הרוצה לקבל טובתו, בבחינת 'כל היום חונן ומלוה'. ואפילו מי שאינו משלם לו כראוי, הוא מלוה לו עוד עד שירחיב ידו ויסלק. ואם עדיין אינו מסלק, הוא מלוה לו עוד כדי להרחיב ידו, וכן כמה פעמים בלי שיעור. בבחינת 'לוה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן', שאף על פי שאינו משלם, הצדיק חונן ונותן יותר ויותר עד שירחיב ידו וישלם, וכן לעולם, כי טוב אינו נפסק לעולם.

כי זה הצדיק הוא בבחינת 'מקומו של עולם' שדן את הכל לזכות כפי מקומו, ועל כן מוצא בו זכות תמיד להוסיף ולהשפיע לו רב טוב וחסד ממקום עליו ונורא מאד, באופן שיוכל להרחיב ידו לסלק חובותיו.

ואם אף על פי כן יתעקש הלוה רשע וימרוד בו ח"ו, ולא ירצה עוד להכניע תחתיו לקבל טובתו - יש לו כח וממשלה לגבות ולהיפרע ממנו לעולם ... אבל דרכו להיטיב תמיד, והוא מסבב סיבות וגלגולים שונים בלי שיעור בדרכי טובו וחסדו הנפלא, עד שיתרצה להכניע עצמו לבקש ממנו טובתו, ואזי הוא משפיע לו בכל פעם עוד חסד וטוב ממקום גבוה ביותר עד שסוף כל סוף ישובו הכל אל ה' ויסלקו חובותם כראוי.

ועל כן רק צדיקים כאלו שהם בבחינת 'מלוה הגדול', בחינת התנוצצות משיח, הם יכולים להיות ערב בעד כל אחד ואחד, כי יש להם כח לעזור לכל אחד עד שיסלק להם" (שם).

שאלה:

לאחרונה אני מרגיש שאני הולך ומאבד את החיות וההתלהבות. מה עושים?

תשובה:

בחנוכה מחזירים אותנו לנקודת ההתחלה, נקודת ההתחדשות; חוזרים להתחנך מחדש!

"וזה עיקר קדושת חנוכה, כי על שם זה נקרא 'חנוכה' לשון 'חינוך' בחינת 'חנוך לנער על פי דרכו'. דהיינו כשמתחנך אחד מחדש ומתחיל להיכנס בעבודת השם" (ליקוטי הלכות, ברהמ"ד ד, יא. ועוד מקומות רבים).

חוזרים לכיתה 'גן'... חוזרים לבנות את היסודות של כיתה 'גן', אשר התערערו במשך הזמן...

עלינו כבר לכינות גבוהות - החכמנו, התבגרנו - אך לפעמים איבדנו את התמימות הילדותית. הפסקנו להתפעל ממצווה פשוטה. כבר לא מתאים לנו לשמוח עם הפיאות, כמו ששמחנו בשמחת "החלאקה" במירון...

יש לנו השגות, מדרגות, שאיפות. אך שכחנו את: האמונה הפשוטה! אנתנו שואפים לגדולות [אכשר דרא], אך העבודות הפשוטות והילדותיות כביכול, איבדו את הערך בעינינו...

ובבוא ימי החנוכה, מלמדים אותנו להתחיל להודות! לכופף מעט את הגאווה, ולהתחיל לראות כמה טוב לנו...

להתחיל מחדש לשים לב מה זה מצווה, מה זה מנהג יהודי [אפילו מנהג פשוט כאכילת לאטקעס וסיבוב דריידל], ולשיר לפני ה' שירות ותשבחות.

מתחנכים מחדש להיות מאושרים ושמחים כמו ילדים קטנים המתחילים להתחנך!

"וכבר אמרנו כמה פעמים, שכל מה שזכה האדם לאיזה מצוה ולאיזה נקודה טובה, בודאי אינו נאבד לעולם. ועל זה תיקנו לנו לומר בנשמת 'אילו פינו מלא שירה' וכו', כי אין כל העולם כולו עם כל תאוותיו ויסוריו והבליו כדאי, כנגד נקודה אחת של מצוה אחת שכל אחד מישראל זוכה בכל יום!

וצריך להרגיל את עצמו, שבכל מה שיעבור עליו יהיה איך שיהיה, יזכיר את עצמו בכל עת הטובות והנפלאות שעשה ה' יתברך עמו עד הנה. ועל ידי זה יתחזק לצעוק ולהתפלל לה' יתברך תמיד, בבחינת 'מודה על העבר וצועק לעתיד לבוא'. ועל ידי זה יזכה סוף כל סוף לגאולה שלמה לשוב לה' יתברך באמת, שזהו בחינת חנוכה. ועל כן נקרא חנוכה, כי על ידי בחינה זאת דייקא מתחנכין בעבודת השם!" (ליקוטי הלכות, כלאי בהמ"ד, ט).

הגיע הזמן לפתוח את הדלת של כיתה 'גן', ולגלות שה' משתעשע גם מילדים שיושבים ומשנגנים 'קמץ אלף', גם אם הם עדיין לא יודעים בכלל מה זה 'שער הכוונות' ומה פירוש 'חלל הפנוי ושבירת כלים'...

לקט ספרי"ם

פנינים מאירים וחדושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

חנוכה

כשמתלבש במצות חנוכה נקרא אחרות
גמור עמו יתברך

הנה שכנסנו אדם עם כל עצמו בדבר קדושה, איזה מצוה או תורה ותפילה בדביקות גמור, עד התפשטות התקשרותו הראשון שבחומריות שלא להרגיש בהם

מתחנכים מחדש!

ואז נבין גם, שגם אנחנו, שכבר עברנו מזמן את כיתה 'גן' - משתעשע השם יתברך מכל תנועה שאתה עושה לכבודו, גם אם היא קטנה ולא מושלמת.

"כי כל הטוב שהאדם עושה בימי קטנותו, דהיינו כל זמן שאינו זוכה לדעת שלם לעבודת ה' יתברך כראוי, שאז אפילו אם הוא גדול בשנים נקרא 'קטן' מחמת קטנות הדעת. וכל העבודה שבימים אלו - אף על פי שאין לה שלימות גמור, אף על פי כן היא טובה ויקרה מאד אצל ה' יתברך. כי כל העבודה הזאת היא בחינת חינוך ממש כמו שמחנכין את הקטן שיאמר איזה ברכה ויהיה לבוש בציצית וכו', וכל שאר ענייני חינוך הקטנים, שהיא מצוה גדולה מאד!" (שם).

הגיע הזמן להגיע ל"חידר" בעת ההפסקה, ולגלות שה' משתעשע מילדים שלומדים תורה, גם אם אחרי שעתיים של לימוד הם משחקים בחצר...

"כי אף על פי שהקטן עושה אחר כך מעשה נערות וקטנות, אף על פי כן כל תנועה ותנועה שהוא מציית לאביו, יקר מאד בעיני אביו ובעיני ה' יתברך, מחמת שעל ידי זה הוא מתחנך בעבודת ה' יתברך. כמו כן הוא ממש אפילו באדם גדול, כל זמן שאינו זוכה לשלמות הראוי, אפילו אם הוא רחוק כמו שהוא רחוק, אף על פי כן כל נקודה ותנועה של הקדושה יקרה מאד, כי הוא בחינת חינוך. ועיקר החינוך על ידי ההודאה על העבר שעל ידי זה מתחזק לצעוק להבא כנ"ל. ועל כן נקרא חנוכה" (שם).

ואם אתה רואה באיזשהו שלב שהסתככת בחיים, והפסקת להרגיש טעם טוב ביהדות - סימן מובהק שעליך לחזור בדחיפות לכיתה 'גן' ולהתחיל מחדש 'קמץ אלף'...

אם איבדת - לדוגמא - את הטעם הרוחני של סעודת שבת, עליך לחזור לכיתה 'גן' ולשנן מחדש שהקדוש ברוך הוא עשה בששת ימים את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש. ולכן הוא ציוה לעם קרובו לעשות 'קידוש', ליטול ידיים, ולאכול מעדנים ומטעמים...

תחיה מחדש את האמונה הפשוטה והילדותית, ואז תראה כמה טוב לנו!

זוהי דרכם של הצדיקים האמיתיים באמת: הם תמיד היו 'לדים'! וכאשר "כמה וכמה צדיקים גדולים ונוראים מאד, סיפרו בעצמם שלא הגיעו למדרגתם, רק על ידי ענין 'פראסטטיק', היינו שעסקו בעבודתם בתמימות ובפשיטות גמור, והרבו באמירת תהלים ובהתבודדות ושיחה בינם לבין קונם בפשיטות וכו', וביקשו מאת השם יתברך רק מתנת חנים ונדבת חסד, ועל ידי זה דיקא הגיעו למה שהגיעו, אשרי להם" (ליקוטי עצות מהר"ב, תמימות א).

ובפרט הרבי הגדול אשר אנו חוסים בצילו, הרי העיד בפירושו: "אני זקן מאד, ועדיין אני יניק לגמרי, (היינו יונג) ולא התחלתי עדיין לחיות כלל!" (סיפורי מעשיות, מעשה משבגה בעטעלערס). והוא זה המוליך אותנו בדרכי התמימות הילדותית הטהורה, עד שנזכה דוקא על ידי זה לרום המעלות!

או חנוכה ומכניס כל מעיינו במ עם כל עצמו בבטול שארי הרגשותיו הראשונים, וכו' ואחרי שהתורה והמצוות הם אלהות ממש כידוע, מתייחד על ידם עמו יתברך בהכנסו בתוכם וטועם מעין עולם הבא.

פרי הארץ פרשת וישב

חנוכה געלט

לספוד ולהתענות, סעודות רשות משלוח מנות, ההבערה יצאת לחלק מתנות. אפשר לומר טעם נוסף; שבאלו הדברים שחייב כל אחד מישראל לקיימו ואפילו עני שבישראל, נוהגים לחלק מעות לעניים כדי שיוכלו לקיימו, כמו שנוהגים בקימחא דפיסחא (עי' סי' תכט ותעב ס"א), ולפי זה יותר טוב לחלק שמן ופתילות שבהם מתקרב הנאתם יותר.

אמנם בספר **חנוכה הבית** כתב לתת צדקה לנערים דוקא, ומבואר בדבריו שכוננתו לנערים הלומדים תורה. וכך כתב: אותיות 'חנוכה' בא"ת ב"ש הוא 'סטפצל' והוא גימטריא 'סוד צדקה', ולכן מחוייב בחנוכה לתת צדקה בסוד בפרט לנערים לומדי תורה. וכן כתב **בקיצור שולחן ערוך** (סי' קלט ס"א) 'מרים בצדקה בימי חנוכה כי הם מסוגלים לתקן בהם פגמי נפשו על ידי הצדקה וביחוד ללומדי תורה העניים להחזיקם'. ולשון זה הוא אות באות **מיסוד ושורש העבודה** (שער המפקד פ"א).

ומשמע שם שהיה המנהג שהנערים לומדי תורה היו מגיעים לפתחי הבעלי בתים בשעת הדלקת הנרות לזמר עמהם לפרסום הנס, והיו הבעלי בתים נותנים להם צדקה (כעין מה שנהוג בזמנינו בסעודות פורים). ו**בשו"ת משנה הלכות** (ח"ו סי' פח) כתב שהיה מנהג קדמון שגם הראשי ישיבות הרבנים היו הולכים בחנוכה לקבץ מעות חנוכה. ו**בספר מועד לכל חי** (סי' כז אות עג) הביא שיש מנהג לתת צדקה גם להמלמדים הלומדים עם התינוקות.

מנהג ישראל תורה לחלק 'חנוכה געלט', ומקור הדברים מובא **במגן אברהם** (רס"ו תרי"ג) שכתב בזה הלשון: 'נוהגים הנערים העניים לסבב בחנוכה על הפתחים ובספר חנוכה הבית כתב טעם לזה. ע"כ. אמנם המגן אברהם סתם ולא פירש מה הטעם בזה, ומצינו בספרים כמה טעמים לזה כדלהלן;

הפרי מגדים (א"א שם) כתב שבחנוכה יש להרבות בשלשה עמודי עולם, בתורה בעבודה ובגמילות חסדים, יש להרבות בתורה כי נר מצוה ותורה אור, ויש להרבות בעבודה שבלב שהיא תפילה הלל הודאה, וכן יש להרבות בגמילות חסדים וצדקה לעניים. ומשמע מדבריו שעיקר המנהג, מבוסס כדי לקיים מצות צדקה בחנוכה, ולפי זה מה שכתב המגן אברהם 'הנערים העניים' הוא לאו דוקא 'לנערים', אלא עיקר הכוונה 'לעניים'. וכן **הבאר היטב** (סק"א) ו**המשנה ברורה** (ס"ק א) כתבו בסתם 'נהגו העניים לסבב בחנוכה על הפתחים'.

גם **בספר נוהג כצאן יוסף** (עמוד קפח אות א') הביא מנהג קהילות שהולכים עניים לדפוק על פתחי נדיבים, ולא כתב שנותנים לנערים דוקא. וכתב שם: 'כן ראיתי נוהג, ונראה לי טעם המנהג דהוי קצת דומה לפורים כיון שנעשה גם כן נס בו ביום'. ע"כ. ורצה לומר שכשם שנוהגים להרבות בסעודות בחנוכה אף על פי שלא תיקנו חז"ל משתה ושמחה בחנוכה כמו בפורים, כך נוהגים להרבות בצדקה אף שאין תקנה של מתנות לאבינוים. וכן נמצא **בשיר שחיבר בעל 'חנוכה הבית' על ימי החנוכה** ונדפס בספר חנוכה הבית 'למנצח בנגינות אין לנו

שיש לו שמן בצמצום על כל השמונה ימים וזה מספיק רק בשבילו להיות מן המהדרין מן המהדרין ואין לו בשביל בני ביתו כלל, עדיף שידליק הוא כפי מנין הימים לקיים את המהדרין מן המהדרין ולא יתן לבני ביתו כלל כדי לקיים את המהדרין. ויוצא מדבריו שגם לפי מנהגינו שנוהגים כפסק הרמ"א עדיף להדליק בציור הנ"ל שתי נרות ביום שני ולא שתי נרות ביום ראשון. ולכאורה הדבר טעון הסבר, דכיון שנוהגים כהרמ"ב היה עדיף לקיים את המהדרין מאשר לקיים את המהדרין מן המהדרין.

ההבדל בין פסק הרמ"ב לרמ"א

אכן אם נתבונן נראה שיטת הרמ"א אינו כשיטת הרמ"ב, דלשיטת הרמ"ב היה ראש המשתפה מדליק בעצמו נר לשם כל אחד ואחד, ואילו לשיטת הרמ"א כל אחד ואחד מבני הבית מדליק לעצמו. וזהו לשון **הרמ"ב** (שם): 'המהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים, והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד'. ואילו **הרמ"א** כתב: 'ויש אומרים דכל אחד מבני הבית ידליק וכן המנהג פשוט'. ע"כ. ומטעם זה אין הנשים מדליקים אצלינו שמעיקר הדין צריך

'מהדרין' או 'מהדרין מן המהדרין'

נרות כפי מנין בני הבית, ולא כפי מנין הימים היוצאים, ועל כרחק שהיו מדליקים רק כפי מספר הימים ולא כפי מספר הנפשות.

בחנוכה נתהפכו השיטות בין המחבר והרמ"א

והנה המחבר בשולחן ערוך פסק כשיטת התוספות שמדליקים רק כפי מספר הימים ולא כפי מספר הנפשות. והרמ"א פסק כשיטת הרמ"ב שמדליקים גם כפי מספר הנפשות וגם כפי מספר הימים, והוסיף, שיש להיזהר שיתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד או במנורה מיוחדת כדי שיהא היכר במספר הנרות באיזה יום עומדים. וכתב **הט"ז** (סק"א) שיש חידוש בדין זה שאין אנו מוצאים בשאר המקומות, שבדרך כלל המחבר פוסק כשיטת הרמ"ב לעומת רבני אשכנז, והרמ"א פוסק כשיטת התוספות שהם מרבני אשכנז לעומת הרמ"ב, וכאן נהפך הגלגל שמנהג המחבר כתוספות ומנהג הרמ"א כהרמ"ב.

מה עדיף - 'מהדרין' או 'מהדרין מן המהדרין'

יש להסתפק לשיטת הרמ"א מה הדין במי שאין לו אפשרות לקיים רק או את 'המהדרין' לבד, או את 'המהדרין מן המהדרין' לבד, מה עדיף. לדוגמא; בעל הבית שיש לו בן אחד במשפחה ויש לו רק תשע נרות לכל משך ימי החנוכה, הרי יש לו שתי אפשרויות. אפשרות אחת, להדליק ביום הראשון שתי נרות א' לו וא' לבן שלו ונמצא שיקיים ביום א' את 'המהדרין' ושאר הימים ידליק רק נר א' ויקיים את עיקר הדין. או לחילופין הוא יכול להדליק ביום א' נר א' בשביל כל המשפחה ויקיים בזה את עיקר הדין, וביום שני ידליק בשבילו ב' ויקיים בעצמו את המהדרין מן המהדרין.

ובפשטות ניתן לומר שדבר זה תלוי במחלוקת הרמ"ב והתוספות, שהוא לכאורה אותו מחלוקת שבין המחבר והרמ"א. דלפי שיטת התוספות אלו שמקיימים המהדרין מן המהדרין אינם מקיימים את ההידור של מהדרין, ומוכח מזה שההידור של מהדרין מן המהדרין הוא יותר חשוב ודוחה את ההידור של המהדרין, ואם כן בציור הנ"ל עדיף שידליק ביום ב' שתי נרות לקיים את המהדרין מן המהדרין אף שלא יוכל לקיים ביום א' את המהדרין.

אבל לפי שיטת הרמ"ב שהמהדרין מן המהדרין מקיימים גם את המהדרין, נמצא שהמהדרין הוא יותר חשוב ונחוץ לקיים מן המהדרין מן המהדרין, שהרי ההידור של המהדרין הוא יותר קרוב אל עיקר הדין מאשר המהדרין מן המהדרין שהוא רק דרגא נוספת בהידור. ואם כן בציור הנ"ל עדיף להדליק ביום א' שתי נרות, אחד לבעל הבית ואחד לבן, ומיום השני והלאה ידליק רק נר א' כעיקר הדין.

פסק המשנ"ב שהמהדרין מן המהדרין עדיף

ונמצא שלפי מה שפסק הרמ"א כשיטת הרמ"ב עדיף לקיים את המהדרין יותר מן המהדרין מן המהדרין. אמנם המעיין **במשנה ברורה** (שם סק"ו) יראה שלא פסק כן, שכתב: מי

מנין הנרות שמדליקים

השבוע למדנו **בהלכות חנוכה** (סימן תרע"א ס"ב) כמה נרות צריכים להדליק בכל לילה ולילה, ומקור הדין מובא **בגמרא שבת** (כ"א): 'תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו' - פירוש, מעיקר הדין לא חייבו חכמים להדליק יותר מנר אחד בכל לילה לכל משפחה ומשפחה. 'המהדרין נר לכל אחד ואחד' - אלו המהדרים יותר מעיקר הדין מדליקים נר אחד לכל אחד ואחד מבני הבית. 'המהדרין מן המהדרין יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך' - אלו שמוסיפים להדר על ההידור הראשון, מדליקים מספר נרות כפי מספר הימים היוצאים.

בשו"ע נפסק כמהדרין מן המהדרין

למעשה לא הביאו **הטור והמחבר בשולחן ערוך** להלכה את עיקר הדין שמוצוה להדליק נר אחד לכל המשפחה, וכתבו בסתם שצריכים להדליק כמהדרין מן המהדרין, וזה לשון **השולחן ערוך**: 'כמה נרות מדליק? בלילה הראשון מדליק אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבלייל האחרון יהיו שמונה'. ואפשר לדייק מזה הלכה שאין דין המהדרין של חנוכה שסוף הידור של רשות כמו בשאר מצוות, שבשאר מצוות יש ענין להדר משום זה אלי ואנוהו והדבר ניתן לבחירה לכל מי שרוצה להדר, אבל בחנוכה יש חיוב על כל מי שביכולתו להדר להדליק כדין מהדרין מן המהדרין, שההידור הוא חלק מהתקנה.

וכן מדוייק מלשון **הרמ"א** (שם) שכתב שכך הוא המנהג פשוט, וידוע שכל דבר שהביא הרמ"א כמנהג פשוט הוא הלכה פסוקה ואסור לשנותו. וכן יש לדייק מדברי **המשנה ברורה** (שם סק"ד) שכתב שרק מי שאין ידו משגת לקנות נרות יכול להקל להדליק נר אחד לכל המשפחה, אבל מי שידו משגת צריך להדליק מנין הנרות כדין מהדרין מן המהדרין. אמנם לענין 'קטן הכריע **המשנה ברורה** (סימן תרעה סק"ז) שיכול להדליק רק נר אחד בכל לילה. ואף על פי כן בזמנינו שמצוי נרות נוהגים להחמיר גם לקטנים להדליק כמהדרין מן המהדרין ולקיים מה שאמרו חז"ל (שם ב.ב.) הרגיל בנר הוינין לו בני תלמידי חכמים.

מחלוקת רמב"ם ותוספות בדין מהדרין מן המהדרין

לשיטת **הרמב"ם** (הל' חנוכה פ"ד ה"א ב) המהדרין מן המהדרין מקיימים גם את ההידור הראשון, שאם יש כמה נפשות במשפחה אחת מדליקים נרות כפי מספר הנפשות וכפי מספר הימים, שכתב: 'הרי שהיו אנשי הבית עשרה, בלילה הראשון מדליק עשרה נרות ובליל שני עשרים ובליל שלישי שלשים עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים נרות'. ע"כ.

ואילו לשיטת **התוספות** (שבת שם ד"ה והמהדרין) לא קיימו המהדרין מן המהדרין את ההידור הראשון, שלא היו מדליקים כלל לפי מספר הנפשות רק כפי מספר הימים היוצאים. והסבירו טעמם: שאם היו המהדרים מן המהדרים עושים נר לכל אחד ואחד מבני הבית לא היה ניכר במספר הנרות את מספר ימי חנוכה, שאז אפשר לחשוב שמדליקים מספר

